

Mellanspett

Mellanspetten dog ut i Sverige 1981, efter att ha minskat under lång tid. Under 1900-talet fanns den kvar i Skåne samt i centrala Östergötland men den försvann från Skåne under 1940-talet. Utpräglad ädellövskogsart som behöver äldre, variationsrika bestånd med rik förekomst av död ved. Gynnas också av klimatförändringarna. Ökar numera på flera håll på kontinenten och kan mycket väl komma att återetablera sig i södra Sverige i framtiden.

Rödlistestatus 2015: Regionalt utdöd (RE)

Populationsutveckling:

1980–2012: sista häckningen 1981

2001–2012: utdöd

Fågeldirektivet: Bilaga 1

Foto: GJ Göran Johansson

Ekologiska krav

Kräver ädellövskogar med gamla ekar, avenbok, bok, ask, klibbal och andra lövträd med grov bark, och med riklig förekomst av döda och döende grenar. Erfarenheter från kontinenten visar att den framför allt finns i välskiktade lövskogar med hög krontäckning och hög diversitet av olika trädslag. De sista svenska förekomsterna var i äldre ekskogar i centrala Östergötland respektive i blandad ädellövskog i Skåne. De senare var troligen mer representativa för artens miljökrav i stort. Mellanspettar behöver inte särskilt stora områden, enligt studier på kontinenten använder de i storleksordningen 20 hektar på vintern och ner till ca 10 hektar under häckningen. Man har uppskattat att det behövs 15% lämpliga miljöer på landskapsnivå.

Födan tas i barkspringor, i sprickor och från rutten ved, under försommaren plockas födan från blad och grenar. Under våren dricker den också sav från lövträd.

Boet hackas ut i döda eller döende lövträd, eller i döda stammar i levande träd.

Stannfågel.

Hänsyn vid skogsbruksåtgärder

Om skogsbruksåtgärder är aktuellt i ett område där man konstaterat förekomst av mellanspett kontakta naturvårdsexpertis på Skogsstyrelsen för diskussion i det enskilda fallet.

Skogsvårdslagen säger

- Ta inte bort äldre vindfällen, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägogränser och myrstackar, äldre lövträd (särskilt asp) i barrskog m.m., spara hålträd och andra biologiskt värdefulla träd, hassel, lind, lönn, ask och alm, eller bärande träd (SKVFS 7:8).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, som t.ex. örtrika områden längs bäckar eller andra vattendrag, kärr och småvatten, områden vid källor eller

SOF-Birdlife förslag till Artvis vägledning

källpåverkad mark, strand- och sumpskogar med naturskogskaraktär, äldre skog på uddar och öar, raviner, äldre trädbestånd med mycket hänglavar eller död ved, örtrika bestånd på kalkrika marker, äldre hassellundar, brynmiljöer, äldre skogsbeten samt igenvuxna hagmarker eller lövängar (SKSFS 7:17).

- Lämna en kantzon utmed sjöar, vattendrag, kulturmiljöer eller mot öppen jordbruksmark oplanterad eller planterad med löv (SKSFS 7:22).
- Det är förbjudet att omvandla bestånd med ädellövskog till annan skog. Om man avverkar, förutom vid röjning eller gallring, ska man anlägga ny ädellövskog på området (SVL 25 §).

Indikator på skyddsvärd skog

Häckning av mellanspett innebär i sig ett stort skyddsvärde, och skulle med stor sannolikhet innebära att området i sin helhet är skyddsvärdt.

Regional tillämpning

Ej relevant.

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Avveckla gran och satsa på ädla lövträd i områden tidigare bevuxna med ädellövskog.
- Frihugg större ekar.
- Gör naturvårdsavsättningar i rika lövskogsmarker t.ex. mot sjöar. Håll borta granen genom selektiv avverkning.

Lästips

Artfakta för mellanspett. ArtDatabankens webbplats, <http://artfakta.artdatabanken.se/100047>

Ekman, Henrik 2004. De sista ängarna. Wahlström & Widstrand.